

Nr 24.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om viss ändring i 10 § uttagningsförelörden.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 97 i första kammaren av herr *Bergh, Ragnar*, och nr 310 i andra kammaren av herr *Sveningsson m. fl.*

I motionerna, vilka äro likalydande, har hemställts, att »riksdagen i skrift till Kungl. Maj:t måtte anhålla att bestämmelserna i uttagningsförelörden 10 § ändras i så måtto, att hästägare beredes större lindring i fråga om olägenhet och tidsutdräkt vid besiktning av hästar och icke annat än i undantagsfall, där särskilda skäl därtill äro, skola vara skyldiga att med sina djur inställa sig å besiktningssplats, som är belägen mera än 1 mil från hemvistet, samt att hästägare blir berättigad till ersättning, därest han för inställelse vid besiktning måste färdas mer än 5 km från sitt hemvist».

Beträffande de skäl som åberopats till stöd för detta yrkande får utskottet hänvisa till motionerna.

Över motionerna har utskottet i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande från arméförelvaltningens intendenturavdelning.

Bestämmelser om uttagning av hästar för krigsmaktens behov finnas i *förelörden den 9 oktober 1942 (nr 832) om uttagning under fredstid av vissa förnödenheter för krigsmaktens behov (militär uttagningsförelörden)*. Enligt 3 § i förelörden skall uttagning av hästar och hästfordon verkställas av arméförelvaltningens intendenturdepartement¹ (hästuttagningsmyndigheten). I varje kommun skall enligt 8 § finnas en hästuttagningsnämnd med uppgift att i fråga om uttagningen tillvarataga näringslivets intressen. I 9 § stadgas, att det åligger hästägare att enligt av Kungl. Maj:t utfärdade särskilda föreskrifter till hästuttagningsmyndigheten avgiva uppgifter rörande honom tillhöriga hästar och hästfordon. På grundval av nämnda uppgifter skall uttagningsmyndigheten för varje kommun upprätta förteckning å de hästar, vilka kunna ifrågakomma för uttagning. Förteckningen skall tillställas vederbörande hästuttagningsnämnd för yttrande. I sitt yttrande skall nämnden angiva, vilka hästar som i första hand böra ifrågakomma för uttagning.

10 § i militära uttagningsförelörden har följande lydelse:

¹ Numera arméförelvaltningens intendenturavdelning.

Med ledning av hästuttagningsnämndernas yttranden bestämmer hästuttagningsmyndigheten vilka hästar som skola besiktigas. Uttagningsmyndigheten utsätter tillika tid och plats för besiktningen, därvid skall tillses, att minsta möjliga olägenhet och tidsutdräkt vållas hästägarna.

Plats för besiktning bör i regel så bestämmas, att avståndet dit från vederbörande hästägares hemvist ej överstiger två mil. I den mån hästägare för färd till besiktningplatsen har att tillryggalägga längre avstånd än nyss nämnts, vare han berättigad till ersättning av statsmedel enligt grunder som fastställas av Kungl. Maj:t efter förslag av arméförvaltningen.

Vad i föregående stycke stadgas äger ej tillämpning i fall då handräckning påkallats enligt 11 § andra stycket.

Uttagningsmyndigheten förtecknar för varje hästuttagningsområde de hästar som skola besiktigas i en hästbesiktningsslista, upptagande jämväl hästägarna ävensom tid och plats för besiktningen. Uppgifterna i besiktningsslistan skola sammanföras kommunvis.

Vid 1946 års riksdag hemställdes i två likalydande motioner, nr 29 i första kammaren av herr Elofsson, Gustaf, m. fl. och nr 18 i andra kammaren av herr Pehrsson-Bramstorp m. fl., om sådan ändring av 10 § militära uttagningsförfordningen, att uttagningsmyndigheten skulle bestämma tid och plats för besiktningen först sedan yttrande inhämtats från vederbörande hushållningssällskap. I motionerna framhölls, att det förekommit, att besiktning utsatts till sådan tid, att hästägarna vållats betydande olägenheter.

Andra lagutskottet, som behandlade motionerna, yttrade i sitt i anledning av motionerna avgivna utlåtande nr 26, att såvitt vore bekant hade det endast i undantagsfall inträffat, att besiktning av hästar utsatts till en för hästägarna särskilt olämplig tidpunkt och att det funnes anledning att antaga, att, sedan förhållandet påtalats, ett uppreparande därav icke komme att ske. På grund härav hemställde utskottet, att motionerna icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Riksdagen biföll utskottets hemställan.

I sitt yttrande har *arméförvaltningens intendenturavdelning* framhållit, att efter tillkomsten av nu gällande uttagningsförfordning hade i huvudsak två större uttagningsbesiktningar förekommit, nämligen budgetåren 1943/44 och 1945/46. Båda hade omfattat besiktningar inom hela landet. Beviljade anslag hade endast medgivit, att 40 besiktningmän kunnat insättas under ett begränsat antal dagar. Det hade därför varit nödvändigt att sammanföra ett relativt stort antal hästar till varje besiktningplats. Avstånden för hästägarna från hemvistet till besiktningplatserna liksom väntetiderna vid besiktningförrättningarna hade därför blivit relativt långa. Vid senare för komplettering verkställda besiktningar hade intendenturavdelningen, som vore hästuttagningsmyndighet, vid planläggningen av besiktningssrorna eftersträvat att i möjligaste mån utöka antalet besiktningssr. Från och med budgetåret 1947/48 skulle uttagningsbesiktningarna verkställas så som ursprungligen avsetts, nämligen med regelbundna intervaller på tre år. Endast en tredjedel av landets hästuttagningsområden komme

sålunda att årligen bliva föremål för uttagningsbesiktning. Härigenom möjliggjordes att besiktningssplatsernas antal, med samma antal besiktningssmän och utan ökning av hittills beräknade besiktningssdagar, kunde högst väsentligt ökas. Vad motionärerna anført beträffande de gångna årens erfarenheter i fråga om uttagningsförfarandet syntes på grund härav icke i nämnvärd grad komma att gälla för framtiden.

Intendenturavdelningen har i sitt yttrande avvisat tanken på »individuella besiktningar», innebärande att hästbesiktningssmän och hästuttagningsnämnder uppsökte respektive gårdar för besiktning av hästarna. Ett dylikt besiktningssystem skulle medföra betydande kostnader och organisatoriska svårigheter.

Beträffande motionärernas yrkande om att hästägare icke annat än i undantagsfall skulle vara skyldiga att med sina djur inställa sig å besiktningssplats, som vore belägen mer än en mil från hemvistet, har intendenturavdelningen framhållit, att i den mån detta kunde genomföras med nuvarande antal hästbesiktningssmän och besiktningssdagar, så funne intendenturavdelningen för sin del icke något att erinra mot förslaget. Skulle däremot detta icke vara möjligt, så uppreste sig allvarliga betänkligheter.

Intendenturavdelningen har beträffande denna fråga vidare anført:

I enlighet med den förut berörda strävan att i möjligaste mån utöka antalet besiktningssplatser, till fromma för hästägarna, har intendenturavdelningen vid planläggningen av besiktningssresorna för innevarande år just gått in för att förlägga besiktningssplatserna så att avståndet från hästägares hemvist till besiktningssplatsen i regel icke skulle komma att överstiga 1 mil. Planläggningen har skett inom ramen för nu gällande organisation med avseende å antal besiktningssdagar och därunder erforderligt antal besiktigade hästar per hästbesiktningssman. Utfallet av här ifrågavarande åtgärder har ännu icke kunnat bedömas.

Innan erfarenheter från årets besiktningar föreligga, anser sig intendenturavdelningen icke kunna biträda motionärernas förslag i berörda avseende.

I fråga om motionärernas hemställan om ersättning till hästägarna för inställelse vid besiktning har intendenturavdelningen till en början erinrat om att enligt nu gällande bestämmelser sådan ersättning utgår, då vägsträckan från hemvistet till besiktningssplatsen överstiger 20 km, för överstigande antal km med 30 öre per km. De sammanlagda årliga kostnaderna härför hade beräknats till omkring 1 000 kronor. Det vore vanskligt att beräkna de årliga kostnader, som skulle uppstå, därest ersättning skulle utgå i enlighet med motionärernas förslag. En preliminär uppskattning gäve emellertid vid handen, att — under förutsättning att avståndet till besiktningssplats icke överstege 10 km och att ersättning utginge med 30 öre per km över 5 km — den årliga kostnaden skulle uppgå till omkring 45 000 kronor. Intendenturavdelningen ansåge det tveksamt, huruvida en så avsevärd höjning av statens kostnader för hästuttagningen kunde vara tillrådlig.

Vidare har intendenturavdelningen anfört:

Intendenturavdelningen anser emellertid att en ändring av grunderna för ersättning till hästägare därhän att densamma skulle utgå, därest avståndet från hemvistet till besiktningplatsen överstiger 10 km, vore skälig.

Med hänsyn till den utökning av antalet besiktningplatser, som avses, torde de årliga kostnaderna för ifrågavarande ersättningar visserligen komma att överstiga kostnaderna enligt nu gällande ersättningsgrunder, dock sannolikt icke med större belopp än några tusen kronor. En mera exakt beräkning är för närvarande icke möjlig att göra.

Intendenturavdelningen har slutligen i yttrandet dels hemställt, att motionerna, i den mån de avse ändring av bestämmelserna angående hästägares skyldighet att med sina djur inställa sig å besiktningplats, icke för närvarande måtte föranleda någon riksdagens åtgärd, och dels förklarat, att allvarligare skäl icke syntes kunna förebäras mot att hästägare bleve berättigad till ersättning, därest han för inställelse vid besiktning måste färdas mer än 10 km från sitt hemvist.

Utskottet.

De hästbesiktningar, som ske i enlighet med bestämmelserna i militära uttagningsförelörden, medföra en del olägenheter för hästägarna. I viss utsträckning är detta oundvikligt. Enligt 10 § militära uttagningsförelörden skall emellertid hästuttagningsmyndigheten vid utsättande av tid och plats för besiktning tillse, att minsta möjliga olägenhet och tidsutdräkt vållas hästägarna. Utskottet vill understryka betydelsen av denna bestämmelse. Det är av särskild vikt att besiktningarna icke utsättas till tidpunkter, som äro olämpliga för hästägarna.

I 10 § militära uttagningsförelörden stadgas vidare, att plats för besiktning i regel bör bestämmas så, att avståndet dit från vederbörande hästägares hemvist ej överstiger två mil. Motionärerna hemställa om sådan ändring av denna bestämmelse, att hästägare endast i undantagsfall skall vara skyldig att inställa sig å besiktningplats, som är belägen mera än en mil från hemvistet. I sitt yttrande har arméförelörden intendenturavdelning meddelat, att intendenturavdelningen i år vid planläggningen av besiktningaresorna eftersträvat att förlägga besiktningaresorna så, att avståndet från hästägares hemvist till besiktningaresorna i regel icke skulle komma att överstiga en mil. Intendenturavdelningen har emellertid icke ansett sig kunna biträda motionärernas förslag, innan erfarenheter från årets besiktningar erhållits. Utskottet vill framhålla, att det för hästägarna är av stor vikt att avståndet till besiktningaresorna icke blir alltför långt. De av motionärerna i detta hänseende framförda önskemålen, som enligt utskottets mening icke äro oskäligen, synas dock i betydande utsträckning ha blivit tillgodosedda vid intendenturavdelningens planläggning av besiktningaresorna för innevarande år. Ett definitivt ställningstagande bör emellertid anstå tills erfarenheter vunnits från årets besiktningar.

Motionärernas förslag om utvidgning av hästägarnas rätt till ersättning för inställelse vid hästbesiktning torde för hästägarna vara av förhållandevis mindre betydelse. Det är för hästägarna av större vikt, att besiktningarna icke utsättas till för dem olämpliga tider och att de icke genom besiktningarna vållas alltför stor tidsspillan. Det synes emellertid utskottet skäligt, att hästägare får ersättning av statsmedel, därest avståndet från hans hemvist till besiktningplatsen överstiger en mil. Intendenturavdelningen har också i sitt yttrande framhållit, att allvarligare skäl icke synas kunna förebäras mot en dylik utvidgning av hästägarnas ersättningsrätt. Enligt utskottets mening bör Kungl Maj:t därför överväga en ändring av 10 § militära uttagningsförrordningen i denna del.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande motioner måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville överväga sådan ändring av 10 § förrordningen den 9 oktober 1942 (nr 832) om uttagning under fredstid av vissa förnödenheter för krigsmaktens behov (militär uttagningsförrordning) att hästägare blir berättigad till ersättning av statsmedel i den mån han för färd till besiktningplats har att tillryggalägga längre avstånd än en mil.

Stockholm den 6 maj 1947.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Forslund, Löfvander, Björkman, Söderkvist, Hagman, fröken Oswald* och herr Nerman;

från andra kammaren: herrar Olovson i Västerås, Hagård*, Ryberg, fru Johansson*, herrar Jacobsson i Igelsbo, Carlsson i Bakeröd, Lundberg och Andersson i Alfredshem*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Iduns tryckeri, Esselte ab. Stockholm 1947
716741